

Kritisk analys

Mediekritiska frågor

Följande frågor lägger tonvikt på hur media formar informationen. Läs den svenska texten av Peter Englund "[En oundviklig katastrof](#)" och den engelska artikeln av Christopher Clark "[Skottet som tände gnistan](#)" för att kunna analysera nedanstående frågor. Se också till att ta en titt på bilderna i "[Mordet som utlöste ett världskrig](#)" av Søren Aagaard. Denna artikel är till för att granska mer översiktligt, främst bilder. Den behöver således inte läsas ingående.

Frågor:

Källhänvisningar?

- a. Vilka källor används i den svenska texten skriven av Peter Englund och i den engelska texten skriven av Christopher Clark?
 - b. Diskutera med en klasskamrat om stora historiker inte behöver redovisa sina källor?
- 1

Det något motsägelsefulla faktum att erkända historiker med vikten av deras berömda namn inte behöver presentera sina källor kan kritiseras och även försvaras. Kritiseras för att vara ovetenskapligt och tecken på lättja, försvaras av det faktum att den vetenskapliga granskningen är en del av deras kultur och de har visat sig vara pålitliga i tidigare arbete.

Kunde texten ha skrivits på ett annat sätt?

- a. Jämför innehållet i två artiklarna, hur skiljer de sig åt?
 - b. Jämför med andra texter såsom din lärobok och Wikipedia - hur beskriver de aktörerna och händelserna?
- 2

Historien är baserad på ett urval av information och skapade berättelser. Därför är det möjligt att tala om ett antal berättelser om samma händelse. Inte bara en berättelse, men det finns ett antal möjliga fakta att fokusera på och olika slutsatser som kan dras. Också en framstående professor vill berätta en bra historia. Historien

av Clark är mer traditionell och närmare vad du kan hitta i läroböcker och Wikipedia, medan Englund för fram slumpen som avgörande faktor på ett nytt sätt.

Hur trovärdig anser du texten vara?

- 3 Inga källor, men fortfarande en framstående historiker som skriver en berättelse som innehåller många andra värden som kan anses signalera pålitlighet. Att sätta dessa texter i förhållande till andra historiska akademiska texter kommer att visa att det är historiskt korrekt, men tolkningarna som Englund står för är ovanliga.

Vilken tendens kan du finna hos författaren? Hur vinklad är texten?

- 4 Alla författare har ett personligt "ideologiskt" perspektiv. I Englunds fall är det ganska svårt att utläsa detta. Englund presenterar åtminstone inte en deterministisk historiesyn, medan Clarks historia är mer deterministisk. Frågan är designad för att få eleverna att tycka till om författarnas tendens snarare än att producera ett "rätt svar".

Kontrafaktiskt är okej?

- a. Anser du det historiskt acceptabelt att spekulera kontrafaktiskt, så som Englund gör i sin text? Reflektera och motivera ditt svar.
- b. Jämför ditt svar med en klasskamrat och försök hitta olika argument för och emot kontrafaktisk historia.
- 5

Användningen av kontrafaktisk historia är en pågående debatt bland historiker och inom historiedidaktiken. Det hävdas ofta att detta kan innehålla intressanta pedagogiska möjligheter och stimulera kreativitet och historiemedvetande. Å andra sidan har kontrafaktisk historia kritiserats för att inte vara historisk vetenskap - en vetenskap som handlar om balanserade tolkningar av fakta - utan bara fantasier som gör historia till fiktion och därmed förloras den sanna naturen av historiska studier.

En egen historia

- Skapa din egen kontrafaktiska berättelse om till exempel den franska revolutionen eller orsakerna till andra världskriget. Skriv en kort text om vad som skulle ha hänt om det varit lite annorlunda.
- 6

Tanken är att stimulera kreativiteten hos eleverna, och även deras historiemedvetande, genom att få dem tänka om kring historia. Att konstruera alternativa historiska berättelser kan få dem att förstå hur det förflutna, nuet och framtiden innehåller ett antal alternativ. Människor skriver sin egen historia och bygger samhällen, aktiviteter som kan forma framtiden.

Populärt skriven historia

- 7
- a. Hur kan man se att texterna är skrivna för populärhistoriska tidskrifter?
- b. Jämför rubriker och förstorade citat.

c. Vad tror du är typiskt för rubriker och citat i populärhistoriska tidningar?

a. Texten av Englund är inte en enkel text att läsa, men den har en ambition att påpeka det spektakulära i ett välkänt ämne i populär historia, nämligen slumpen. Första världskriget är ett populärt ämne i den här typen av tidningar, och försöket att presentera ett spektakulärt perspektiv på det förflutna är en del av medielogiken. I den engelska texten är det spektakulära dramat centralt, förstärkt av layouten.

b-c Rubriksättningen och citat visar hur det dramatiska är i fokus i texterna som så ofta i populärhistoria.

Titta på bilderna i de tre artiklarna

På vilka sätt kan bilderna förstärka ett mansdominerat historiskt perspektiv?

- 8** Nästan alla aktörer är manliga och händelsen var helt klart mansdominerad. Den sociala utvecklingen som, åtminstone delvis, ledde fram till kriget belyses inte i texten. Bakom den stora maktpolitiken fanns vardagen och det mänskliga lidandet för vanliga människor. Men dessa texter och ännu mer bilderna har ett mansdominerat och maktorienterat perspektiv.